Shqipëria
dhe
Indeksi i Përformancës për Mjedisin

Mihallaq Qirjo
Drejtor për Shqipërinë
Elbasan, 26 Nentor 2008

REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER

Përmbajtja

- IPM-2008 – arritje apo vetëkënaqje?
- Koncepti mbi IPM dhe metodika e pastabilizuar
- Sisteme të tjera referimi për arritjet mjedisore

IPM 2008 – arritje apo vetëkënaqje?

2008:

Shqipëria zuri vendin e 25 me 84 pikë …

ndër 149 vende e krahasuar për 25 indikatorë.

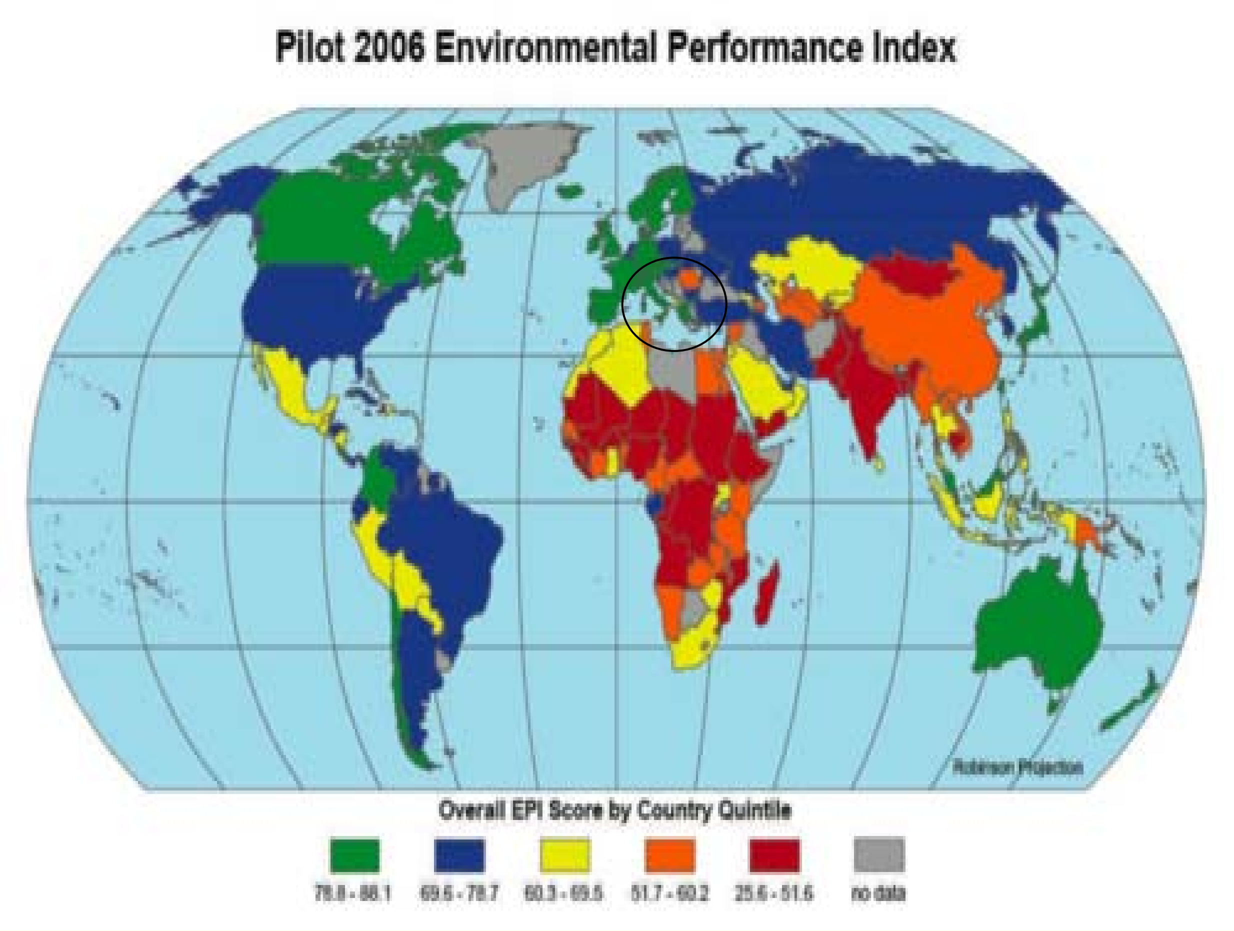

☺ ?

Koncepti mbi IPM (1)

Treguesi i Përformancës Mjedisore është një metodë për vlerësimin sasior të nivelit të përformancës mjedisore të politikave të një vendi. Ky tregues u zhvillua fillimisht si pilotim, botuar më 2002, për të plotësuar objektivat mjedisore të shpalluar prej OKBsë në "Objektivat e Zhvillimit të Mijëvjecarit"

Zhvilluar prej Universitetit të Yale dhe Universitetit Columbia në bashkëpunim me disa qendra të tjera.

IPM përdor indikatorë të rezultateve afatgjata, që mund të përdoren i nivel krahasimi, lehtësisht të përdorshëm prej politikë bërësve, kërkuesve në fushën e mjedisit, publikut të gjerë dhe organizatave të ndryshme.

IPM - Koncepti mbi IPM (2) - variablat

OBJEKTIVI: **SHENDETI MJEDISOR**

KATEGORITE E POLITIKAVE

Sëmundjet prej shkaqeve mjedisore
Uji (ndikimi mbi njerëzit)
Ndotja e ajrit (ndikimi mbi njerëzit)

TREGUESIT
1. Sëmundjet prej shkaqeve mjedisore
2. Higjenë e përshtatshme
3. Ujë i pijshëm
4. Ndotja e ajrit në mjedise të brëndshme
5. Grimcat në ajrin urban
6. Ozoni lokal

OBJEKTIVI **EKOSISTEME Të SHëNDETSHME**

KATEGORITE E POLITIKAVE

Ndotja e ajrit (ndikimi mbi ekosistemet)
Uji
Biodiversiteti dhe habitatet

TREGUESIT
7. Ozoni rajonal
8. Shkarkimet e SO2
9. Treguesi i cilësisë së ujit
10. Stresi mbi ujin
11. Treguesi i rrezikut për mbrojtjen
12. Mbrojtja efektive
13. Mbrojtj e habitateve kritike
14. Zonat e mbrojtura detare

KATEGORITE E POLITIKAVE

Burimet Natyrore Prodhuese

KATEGORITE E NEN-POLITIKAVE

Pyjet
Peshkimi
Bujqësia

TREGUESIT
15. Rritja e stokut
16. Treguesi trofik detar
17. Intensiteti i gjuetisë
18. Stresi për ujitjen
19. Subvencionet për bujqësinë
20. Prodhimi bujqësor intensiv
21. Sip. e tokave të djegura
22. Kuadri rregullator për pesticidet

KATEGORITE E POLITIKAVE

Ndryshimet klimatike

TREGUESIT
23. Shkarkimët për frymë
24. Shkarkimet për njësi elektricitet të prodhuar
25. Intensiteti i prodhimit të karbonit prej industrisë

IPM 2008 - rezultatet

Lista e 30 vendeve te para

1. Switzerland 95.5
2. Norway 93.1
3. Sweden 93.1
4. Finland 91.4
5. Costa Rica 90.5
6. Austria 89.4
7. New Zealand 88.9
8. Latvia 88.8
9. Colombia 88.3
10. France 87.8
11. Iceland 87.6
12. Canada 86.6
13. Germany 86.3
14. United Kingdom 86.3
15. Slovenia 86.3
16. Lithuania 86.2
17. Slovakia 86.0
18. Portugal 85.8
19. Estonia 85.2
20. Croatia 84.6
21. Japan 84.5
22. Ecuador 84.4
23. Hungary 84.2
24. Italy 84.2
25. Albania 84.0
26. Denmark 84.0
27. Malaysia 84.0
28. Russia 83.9
29. Chile 83.4
30. Spain 83.1

IPM - metodikë e pastabilizuar

- ka veshtirësi në përcaktimin e qartë të indikatorëve të performancës në disa fusha të vecanta. (Psh SO2)
- mungesa e të dhënave është problem kryesor për të pasur IPM të saktë (mungesë e të dhënave, mungesë e serive të të dhënave, ose mospërputhshmëri e të dhënave ndërmjet vendeve) (psh cilësia e ajrit e bazuar në monitorimin në stacione të përcaktuara). Këto mangësi janë vështirësia me e madhe në shkallën e gabimit të këtij treguesi.

- Për disa vende ka një diferencë shumë të madhe ndërmjet vlerave më të mira dhe atyre më të dobta. Nje luhatje prej më shumë 80 vendesh është gjetur për Hungarinë (vendi: 23), Danimarkën (25), Shqipërinë (25), Irlandën (34), BiH (48), Belgjikën (57).
- Kjo luhatje kaq e madhë është rezultat i veprimit të kombinuar të supozimeve të bëra, sidomos me parashikimin e zhvillimit të vendit, dhe analizën e vecantë të cdo treguesi të trajtuar vecmas.

IPM 2008 – reflektim mbi rezultatet

Vend më i "vlerësuar në kategorinë e parë", sepse:

- Merren në konsideratë kryesisht politikat dhe plotësimet ligjore

- Vendi ndodhet ende në një stad te prapambetur zhvillimi

-Mungesa e të dhënave për të paktën 5 tregues, ka nxjerrë nevojën e përdorimit të një sërë supozimeve (përdorimit të vlerave mesatare) të cilat kanë rritur ndjeshëm shkallën e vulnerabilitetit të të dhënave.

Sisteme të tjera të referimit mbi progresin e vendit

- Raporti i gjendjes së mjedisit (MMPAU)
- Raporti i Progresit i BE 2008

- Kryesisht raporte statike sektoriale (jo monitorues!)
- Mungojnë raportet-hije të vlerësimit të gjendjes së mjedisit nga organizma te pavarur (vendas apo të huaj)

Raporti i Progresit të BEsë - Nëntor 2008 (vëzhgim në pjesën për mjedisin) (1)

"Very Good" – "Good" – "Satisfactory": asnje fushë e vlerësuar!

Some progress:

Legjislacionin horizontal (ligjet e reja), Cilësinë e ujrave

Mbrojtjen e natyrës, ndotjen nga industria dhe parandalimin e rreziqeve,

Limited Progress:

Cilësia e ajrit në qytete (nuk ka strategji, monitorimi në faza shumë të hershme)

Little progress

Për menaxhimin e mbetjeve

Raporti i Progresit të BEsë – Nëntor 2008 (vëzhgim në pjesën për mjedisin) (2)

“**No progress**”:

Kimikatet dhe **Organizmat gjenetikisht të modifikuar**

Perpjekje të mëtejshme duhen bërë për të fuqizuar kapacitetet administrative të të gjithë institucioneve të përfshira në politikë bërjen dhe zbatimin e ligjit. Bashkëpunimi dhe kordinimi ndër institucional duhet përmirësuar më tej. Strategjia Kombëtare e mjedisit nuk është aprovuar ende. Duhën bërë përpjekje për ratifikimin dhe zbatimin e konventave ndërkombëtare.

Përafrimi i legjislacionit të *acquis* paraqet progres të ngadalshëm, por zbatimi I ligjit mbetet ende shumë prapa.

Në përfundim …

- A e meritojmë vendin e 25 në IPM 2008?

Ndoshta, por mospërputhja e vlerësimit të IPM 2008 me:

a) perceptimet individuale rreth realitetit mjedisor të Shqipërisë, dhe
b) vlerësimin kritik të BEsë për ecurinë e vendit në këtë fushë,

kërkon punë të mëtejshme studimore dhe krahasimore që vulnerabiliteti i përfundimeve të tilla, të jetë sa më i vogël.